

Rámcová pozice

Gestor: MŠMT

Schválil: *Mgr. Martin Lukavský*
martin.lukavsky@msmt.cz

Zpracoval: *Lic. Klára Judáková (MŠMT),*

Datum: 20. 2. 2018

E-mail, tel.: klara.judakova@msmt.cz
234 811 274

Verze: 3

Rámcová pozice

(Stanovisko pro Parlament ČR)

Projednávaná věc: *Návrh doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení*

Přípravný orgán Rady: *Výbor pro vzdělávání Rady EU (EDUC)*

Identifikační čísla dokumentů: *5464/18; COM(2018) 24 final*

Stupeň priority pro ČR: Důležitá problematika

1) Popis problematiky, včetně stadia projednávání:

Evropské společnosti a hospodářství procházejí značnými digitálními a technologickými inovacemi, jakož i změnami trhu práce a demografickými změnami. Mnoho současných pracovních míst před deseti lety neexistovalo a v budoucnosti bude vytvořeno mnoho nových forem zaměstnání. Pravděpodobně většina dětí, které dnes zahajují základní školní docházku, bude vykonávat nové profese, které dosud neexistují. Zvládnutí této situace bude vyžadovat masivní investice do dovedností a významné přehodnocení systémů standardního i celoživotního vzdělávání.

V reakci na tyto skutečnosti Evropská komise zveřejnila dne 17. ledna 2018 návrh doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. Tento návrh doporučení reaguje na doporučení o klíčových kompetencích z roku 2006, který vytvořil tzv. Evropský referenční rámec klíčových schopností pro celoživotní učení a vymezil osm klíčových schopností: komunikace v mateřském jazyce, komunikace v cizích jazycích, matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií, schopnost práce s digitálními technologiemi, schopnost učit se, sociální a občanské schopnosti, smysl pro iniciativu a podnikavost a kulturní povědomí a vyjádření. Členské státy byly požádány, aby využily referenční rámec s cílem zabezpečit, aby počáteční vzdělávání a odborná příprava poskytovaly všem mladým lidem prostředky pro rozvoj klíčových schopností na úrovni, která je vybaví pro život v dospělosti, a aby dospělí byli schopni rozvíjet a doplňovat si klíčové schopnosti po celý svůj život. Většina členských států provedla příslušné reformy. Od roku 2006 došlo ale ve společnosti k vývoji v řadě oblastí a tudíž je nyní nutné rámec po 12 letech revidovat.

Cílem navrhovaného doporučení je zlepšovat rozvoj klíčových kompetencí pro všechny občany, a to po celý život, a podpořit opatření potřebná k dosažení tohoto cíle. Povzbuzuje členské státy, aby lépe připravovaly občany na měnící se trh práce a aktivní občanství v různorodějších, mobilnějších, více digitálních a globálních společnostech, a aby rozvíjely učení ve všech fázích života.

Členské státy jsou v návrhu doporučení vyzvány, aby posílily rozvoj klíčových kompetencí u všech účastníků vzdělávání, zejména těch ze znevýhodněného prostředí, aby posílily úsilí ke zvýšení zejména úrovně výsledků v základních dovednostech (gramotnost, matematická gramotnost a základní digitální dovednosti), digitálních kompetencích a kompetencích k podnikavosti, kompetencích v oblasti STEM a také v jazykových kompetencích. Kromě aktualizovaného evropského referenčního rámce klíčových kompetencí se navrhuje různé osvědčené postupy na podporu pracovníků ve všech systémech vzdělávání, odborné přípravy a učení, a to v učení zaměřeném na kompetence, a pro další rozvoj hodnocení klíčových kompetencí. Podpora rozvoje klíčových kompetencí vyžaduje vytvoření a uplatňování různých podpůrných způsobů učení a vzdělávacích kontextů; členské státy jsou nabádány, aby podporovaly jejich další rozvoj. V doporučení se rovněž zdůrazňuje potřeba podpořit cíle udržitelného rozvoje OSN jejich zohledněním ve vzdělávání, odborné přípravě a neformálním učení. Členské státy jsou vyzývány, aby podávaly zprávy o zkušenostech a pokroku v zajišťování klíčových kompetencí. Navrhované doporučení nahrazuje doporučení o klíčových schopnostech pro celoživotní učení, které Evropský parlament a Rada přijaly v roce 2006 a rovněž představuje aktualizovaný evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní učení – ten stanovuje následujících osm revidovaných klíčových kompetencí:

- kompetence v oblasti gramotnosti,
- jazyková kompetence,
- matematická kompetence a kompetence v oblasti vědy, technologií a inženýrství
- digitální kompetence,
- personální a sociální kompetence a kompetence k učení,
- občanská kompetence,
- kompetence k podnikavosti,
- kompetence v oblasti kulturního povědomí a vyjadřování.

2) Pozice ČR:

Návrh doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení ČR vítá jako cenný podnět a východisko k úpravám vzdělávacího systému, a to ve všech jeho úrovních. ČR souhlasí s tím, že vzdělávání zaměřené na klíčové kompetence by mělo být součástí pregraduálního vzdělávání budoucích učitelů, ale také součástí dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. ČR vítá, že Evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní učení bude doprovázen dalšími

podpůrnými materiály zaměřenými na rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí a na nové přístupy a formy vzdělávání. Zároveň je třeba konstatovat, že jednotlivá doporučení již jsou součástí strategických dokumentů ČR pro oblast vzdělávání:

Reakcí na doporučení o klíčových schopnostech pro celoživotní učení z roku 2006 byl vznik **Strategie celoživotního učení**, jejíž součástí bylo zaměření na klíčové schopnosti pro celoživotní učení.

Podstata uváděných doporučení je obsažena ve **Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, kterou se momentálně ČR v oblasti vzdělávání řídí a kterou momentálně provádí. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 se nachází přibližně v polovině svého implementačního období, přičemž za doposud nejvýznamnější kroky vedoucí k naplnění doporučení Rady lze jistě považovat novelu školského zákona z roku 2015 (zákon č. 82/2015 Sb.) upravující oblast společného vzdělávání. Další novela školského zákona schválená v roce 2016 (zákon č. 178/2016 Sb.) přináší zejména zavedení posledního povinného ročníku předškolního vzdělávání. Významnou aktivitou je pokrok v oblasti cyklických revizí rámcových vzdělávacích programů. Cyklické revize probíhají pod vedením Národního ústavu pro vzdělávání ve spolupráci s relevantními aktéry a jejich cílem je systematicky navrhovat úpravy kurikula na základě vzniklých požadavků a na základě aktuálních trendů, požadavků a vývoje. Tento flexibilní systém by měl především zajistit holistický pohled na kurikulum a zajistit jeho aktuálnost a relevantnost pro vzdělávání v dnešním světě. Strategie jako taková si klade jako svůj obecný cíl zlepšení výsledků a motivace dětí, žáků a studentů na všech stupních školského systému od předškolního až po terciární vzdělávání. Vychází přitom z myšlenky, že každému jednotlivci by vzdělávání mělo pomoci maximálně rozvinout vlastní potenciál. K tomu je potřeba zajistit, aby vzdělávací systém obecně: vytvářel bezpečné a stimulující prostředí a motivoval děti, žáky, studenty a další účastníky vzdělávání k učení v průběhu celého života; vytvářel příležitosti pro vzdělávání dětí od raného věku a včasnou intervencí podporoval zejména účast dětí ze znevýhodněného prostředí a dětí z prostředí etnických menšin na předškolním vzdělávání; zajišťoval dobrou dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny společenské skupiny; zejména na nižších stupních školské soustavy se zaměřoval na rozvoj základních znalostí, dovedností, schopností a postojů, s jejichž pomocí budou žáci schopni kdykoli navázat dalším, specializovanějším vzděláváním; podporoval metody hodnocení, které jsou zaměřeny na sledování individuálního pokroku každého žáka a studenta; na základě znalosti potřeb trhu práce vytvářel základ pro dlouhodobou uplatnitelnost absolventů i podmínky k snazšímu přechodu na trh práce z těch částí vzdělávací soustavy, které své žáky a studenty pro bezprostřední uplatnění připravují; vytvářel podmínky k tomu, aby si každý mohl kdykoliv v průběhu svého života vzdělání doplnit, zvýšit či rozšířit (zvláštní pozornost by přitom měla být věnována osobám s nedokončeným vzděláním nižších stupňů).

Na Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020 navazuje **Strategie digitálního vzdělávání**, která se rovněž nachází přibližně v polovině svého implementačního období. Všechny aktivity SDV jsou realizovány alespoň na úrovni plánování dílčích kroků nebo přípravných jednání s dalšími zapojenými stranami. S ohledem na skutečnost, že Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 rozpracovává priority Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 pro digitální prostředí, nutně se její realizace dotýká většiny dalších aktivit MŠMT a prolíná se jeho aktuálními prioritami.

Posláním Strategie digitálního vzdělávání je iniciace změn jak v oblasti metod a forem vzdělávání, tak v oblasti cílů vzdělávání. Strategie digitálního vzdělávání navrhuje opatření, která zvýší konkurenceschopnost vzdělávacího systému ČR a jejichž nezavedení by v dlouhodobém měřítku mohlo vyvolat značné problémy. Za důležitou charakteristiku Strategie digitálního vzdělávání považujeme její otevřenost do budoucna - vývoj v oblasti digitálních technologií a v té souvislosti i obsahu vzdělávání či vědeckých poznatků v pedagogice je totiž velmi dynamický a nelze jej spolehlivě předvídat. V centru pozornosti Strategie digitálního vzdělávání je tedy jedinec, který se s pomocí školy a dalších aktérů vzdělávání vně školy musí stát všestrannou osobností, připravenou pro život a uplatnění v době, jejíž mnohé charakteristiky v současnosti neznáme.

Na úrovni vzdělávacího obsahu ve školách jsou doporučení reflektována v **Rámcových vzdělávacích programech** pro jednotlivé úrovně vzdělávání a druhy škol. Orientace na klíčové kompetence byla významným elementem české kurikulární reformy na začátku 21. století. Každá škola se při tvorbě svého školního vzdělávacího programu musela s klíčovými kompetencemi nějak vyrovnat, v mnohých školách byly klíčové kompetence právě tím prvkem, který zásadně proměnil a posunul přístup ke vzdělávání. Klíčové kompetence jsou součástí rámcových vzdělávacích programů v cílech vzdělávání a pak přímo v samostatné kapitole věnující se klíčovým kompetencím. Klíčové kompetence se odrážejí ve školních vzdělávacích programech, a to na několika úrovních – v charakteristice školního vzdělávacího programu (výchovné a vzdělávací strategie), v učebních osnovách jednotlivých předmětů (charakteristika vyučovacího předmětu, vzdělávací obsah vyučovacího předmětu), v profilu absolventa. Klíčové kompetence jsou rozvíjeny napříč celým vzdělávacím procesem. V současných rámcových vzdělávacích programech jsou vymezeny tyto klíčové kompetence:

- RVP pro předškolní vzdělávání
  - kompetence k učení
  - kompetence k řešení problémů
  - kompetence komunikativní
  - kompetence sociální a personální
  - kompetence činnostní a občanské
- RVP pro základní vzdělávání
  - kompetence k učení
  - kompetence k řešení problémů
  - kompetence komunikativní
  - kompetence sociální a personální
  - kompetence občanské
  - kompetence pracovní
- RVP pro gymnázia
  - kompetence k učení
  - kompetence k řešení problémů
  - kompetence komunikativní
  - kompetence sociální a personální
  - kompetence občanská

- kompetence k podnikavosti
- RVP pro střední odborné vzdělávání
  - kompetence k učení
  - kompetence k řešení problémů
  - komunikativní kompetence
  - personální a sociální kompetence
  - občanské kompetence a kulturní povědomí
  - kompetence k pracovnímu uplatnění a k podnikatelským aktivitám
  - matematická kompetence
  - kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Výše uvedené klíčové kompetence byly formulovány s ohledem na Evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní učení z roku 2006. Aktuálně probíhá revize rámcových vzdělávacích programů a revizi bude také podrobena podoba klíčových kompetencí.

ČR tedy návrh doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení jednoznačně vítá, podporuje jej a nevyžaduje jeho výrazné přeformulování, nicméně bude navrhopvat, aby v doporučení 2 byla kromě gramotnosti, matematické gramotnosti, digitálních dovedností, STEM kompetencím, podnikavosti a jazykových kompetencí také věnována speciální pozornost občanským kompetencím a vzdělávání ke společným hodnotám. ČR považuje totiž za užitečné podtrhnout význam společných hodnot a jejich rozvoj prostřednictvím klíčové kompetence občanské (rovněž ve vazbě na doporučení Rady o podpoře společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce), aby nedošlo k rozdělení a další polarizaci ve společnosti.

3) Dopad na právní řád ČR:

Vzhledem k tomu, že se jedná o doporučení Rady, které je právně nezávazné, nepředpokládá se přímý dopad na právní řád ČR.

4) Dopad na státní rozpočet:

Případné dopady nelze přesně stanovit, záleží na způsobu implementace na národní úrovni. Všechny případné dopady na státní rozpočet budou zabezpečeny v rámci stanovených výdajových limitů dotčených kapitol státního rozpočtu.

5) Další relevantní dopady:

Další relevantní dopady nelze odhadovat vzhledem k tomu, že doporučení Rady nemusí být implementováno a nemá na právní řád ČR přímý účinek. Nicméně v případě implementace se dají předpokládat pozitivní dopady na zaměstnanost a hospodářský růst.

6) Pozice zástupců sociálních a hospodářských partnerů, zástupců samosprávy, nevládních organizací a případně dalších osob:

Balíček iniciativ k budoucímu vzdělávání, který obsahuje sdělení EK o akčním plánu digitálního vzdělávání, návrh doporučení o klíčových kompetencích pro celoživotní

učení a návrh doporučení o podpoře společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce byl zaslán členům PT RHSD ke stanovisku dne 2. 2. 2018. Dne 16. 2. 2018 proběhla na PT RHSD EU konzultace k tomuto balíčku.

Svaz průmyslu a dopravy se vyjádřil k balíčku kladně, balíček podporuje, iniciativy jdou podle SP požadovaným směrem, tak aby zaměstnavatelé měli přístup ke kvalifikované pracovní síle, aby se sladily požadavky podniků a dovednosti a modernizovaly se klíčové kompetence s ohledem na změny na trhu práce a rozvoj nových forem zaměstnání v prostředí digitální ekonomiky. I když SP klade důraz zejména na doporučení o klíčových kompetencích a akční plán digitálního vzdělávání, považuje všechny tři dokumenty za komplementární. V případě doporučení ke klíčovým kompetencím vítá zejména kompetence v oblasti 3 (důraz na matematické kompetence) a zejména 4 (důraz na rozvoj kompetencí v oblasti STEM). Soubor klíčových kompetencí nicméně považuje za komplexní celek. Akční plán pro digitální dovednosti, koresponduje s důrazem zaměstnavatelů na rozvoj digitální ekonomiky na národní i EU úrovni.

7) Pozice EK a EP:

EK je předkladatelem návrhu.

Stanovisko EP není známo.

8) Pozice členských států:

Členské státy se k této iniciativě vyjádřily zatím jen předběžně, návrh doporučení v obecné rovině vítají, souhlasí s tím, že je potřeba doporučení o klíčových kompetencích z roku 2006 revidovat,

9) Projednání v Parlamentu ČR:

Výbor pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR svým 27. usnesením ze dne 31. 1. 2018 deklaroval záměr projednat návrh doporučení o klíčových kompetencích pro celoživotní učení a určil k tomuto dokumentu jako zpravodaje poslance Ondřeje Benešíka.

Výbor pro záležitosti evropské unie Senátu Parlamentu ČR se svým 158. usnesením ze dne 14. 2. 2018 žádá senátní Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice o stanovisko k předmětnému návrhu doporučení a určil k tomuto dokumentu jako zpravodaje senátora Václava Hampla.

10) Procedurální otázky:

Právním základem návrhu jsou články 165 a 166 Smlouvy o fungování EU.